

Enkele hymenopterologische vangsten in 1962 (Hym.: Andrenidae, Ampulicidae, Sphecidae)

door

P. BENNO

Hoewel het afgelopen seizoen voor hymenopterenvangst uitermate ongunstig was en daardoor mijn verblijf gedurende de eerste jaarhelft op de Veluwe niet zoveel resultaten opleverde als ik had verwacht, deed ik toch enkele waarnemingen, die het vermelden waard leken:

1. *Andrena lapponica* Zett. — Deze Zandbij, die nagenoeg exclusief vliegt op *Vaccinium*, werd indertijd door VAN DER VECHT (1928) als zeldzaam aangeduid en „hoofdzakelijk van de Veluwe en omgeving”. Inderdaad had ik deze soort vroeger wel sporadisch aangetroffen in de Byvank (omg. Montferland), maar in het Zuidelijk Diluvium heb ik ondanks een jarenlange contrôle van bloeiende *Vaccinium*, voornamelijk in de omgeving van de Drunense Duinen en in het Peelgebied, de soort nooit waargenomen. Ook de opgaven van VAN LITH (1947) zijn beperkt tot de Veluwe.

In de omgeving van Uchelen (Veluwe) blijkt deze soort vrij gewoon: van 7 mei tot ongeveer midden-juni zag ik overal, waar *Vaccinium* in bloei stond, de wijfjes regelmatig vliegen. Vanwege het ongunstige weer kon ik slechts een tweetal mannetjes vangen, wellicht ook doordat deze zich minder exclusief hielden aan *Vaccinium* en bv. ook op *Ribes* in de tuinen der omgeving zich mengden tussen de andere *Andrena*-soorten, wat met de wijfjes niet het geval was!

2. *Dolichurus corniculus* Spin. — Deze merkwaardige graafwesp, de enige representant van de fam. Ampulicidae in ons land, kan men volgens BOUWMAN (1927) verwachten „van half juli—september... overal waar kakkerlakken veelvuldig voorkomen”. Maar noch in de Gelderse Achterhoek, noch in de Peel heb ik op de betreffende biotopen ooit deze wesp kunnen ontdekken. In Uchelen echter zag ik, door enkele geschikte *Ectobia*-plekken in het oog te houden, al op 10 juli de eerste *Dolichurus* verschijnen. Ik kon slechts één ♀ vangen en had na 15 juli tot mijn spijt niet de gelegenheid meer de observatie voort te zetten. Hoewel BOUWMAN (1927) ze ook vermeldt van Breda en Epen (L.), zijn de overige zes genoemde vindplaatsen alle beperkt tot het Centrale Diluvium, evenals die van VAN LITH (1947) en P. VERHOEFF, die mij indertijd een exemplaar toezond uit het Gooi. Andere vindplaatsen zijn mij nooit bekend geworden. Vermoedelijk is dus ook deze wesp verbreid in het Centrale Diluvium, maar daarbuiten slechts sporadisch aan te treffen.

3. *Nysson trimaculatus* Rossi — Van deze zeldzame *Nysson*-soort, waarvan ik in 1940 te Babberich een ♀ ving (cf. *Ent. Ber.* 11 : 67), zag ik nu op nagenoeg dezelfde plaats een ♂ (11.VIII.1962), op een *Cornus*-struik die sterk was aangetast door bladluizen.

4. *Lestiphorus bicinctus* Rossi — Babberich, 26.VIII.1962 (♀), op dezelfde *Cornus*, met gedeeltelijk verlamde Cicade als prooi*). Omdat deze, zowel als

*) W. H. GRAVESTEYN was zo vriendelijk om deze nader te determineren als *Aphrophora alni* (Fall.) — „zeer algemeen op *Alnus* en *Populus*.”

vroeger vermelde (cf. *Ent. Ber.* 21 : 209), binnen eenzelfde rayon van nauwelijks 30 m werden gevangen als bovengenoemde *Nysson*, terwijl ik daar rond deze tijd geen andere Gorytini meer waarnam, zoals bv. de vroeger in het seizoen vrij gewone *Gorytes quadrifasciatus* F., en de *Nysson* nog geen enkel symptoom van langere vlucht-tijd vertoonde, zie ik daarin een sterke aanwijzing, dat *Lestiphorus* als de hospes van *Nysson trimaculatus* moet worden beschouwd. Dit werd reeds door HAMM & RICHARDS (1930) als een vermoeden geuit: „*N. trimaculatus* is perhaps a parasite”. Overigens heb ik in de literatuur daaromtrent geen nadere gegevens kunnen vinden en houd me eventueel daarvoor aanbevolen!

Summary

Two species (numbers 1 and 2) are recorded which are not rare on the Veluwe (prov. of Gelderland) but which appear to be limited more or less to the Central Diluvium in the Netherlands.

A second capture is recorded of two rare Nyssoninae (numbers 3 and 4), the details of which highly suggest a host-relation as was suspected already by previous authors.

Literatuur

- BOUWMAN, B. E., 1927, *Lev. Natuur* 32 : 110—111.
 HAMM, A. H., & O. W. RICHARDS, 1930, *Trans. ent. Soc. London* 78 : 103.
 LITH, J. P. VAN, 1947, *Ent. Berichten* 12 : 107—108.
 VECHT, J. VAN DER, 1928, *Fauna van Nederland* 4 : 125 (Sijthoff, Leiden).

Babberich, Beekseweg 3.

Pieris napi L. en *bryoniae* Ochs. (Lep., Pieridae). Ik vestig de aandacht van de lepidopterologen wier belangstelling verder reikt dan de Nederlandse grenzen, op een voortreffelijk artikel van Prof. Z. LORKOVIC in *Journal of the Lepidopterists' Society* 16 : 5—19, 105—127 (1962), waarin hij de resultaten van zijn vele ab ovo kweken meedeelt. Zijn conclusie is, dat *napi* en *bryoniae* niet twee soorten zijn, ook niet twee subspecies, maar een overgang tussen beide, die hij aanduidt als semispecies, een term, die in de moderne vlinderliteratuur al meer te vinden is. Overigens hebben we ook al de „grex” van TOXOPEUS en de „exerge” van VERITY, die daarmee eveneens een categorie tussen soort en ondersoort aanduiden.

De rupsen werden tot de laatste vervelling gekweekt op opgepotte voedselplanten, daarna op planten die in water stonden. Deze laatste werden dan elke dag of om de andere dag ververst. Ziekten kwamen daardoor vrijwel niet voor.

In vorige delen van de *Ent. Ber.* (13 : 20, 111, 253; 15 : 220) is enige malen geschreven over het opvallende gedrag van *Pieris*-wijfjes: vleugels openklappen en achterlijf omhoog wippen. LORKOVIC schrijft (p. 117), dat dit uitsluitend afweer is. In deze houding is copulatie voor het ♂ onmogelijk. Een ♀ dat hiertoe wel bereid is, is onmiddellijk aan haar gedrag te herkennen. Wanneer het in de vlucht door een ♂ genaderd wordt, daalt het en klapt de vleugels omhoog, net als in de ruststand. Daardoor kan het ♂ naast haar landen, waarna de copulatie onmiddellijk plaats vindt.

Het artikel bevat overigens tal van interessante details, ook genetische. Een prachtig stuk werk — LPK.